

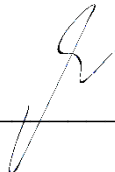
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА ФАКУЛЬТЕТ
ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І ПЕДАГОГІКИ СПОРТУ

Хоменко Єкатерина Ігорівна
здобувач групи ФВб-1-22-4.0д

**ФОРМУВАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ
ЯКОСТЕЙ ГРАВЦІВ АЛТИМАТ ФРИЗБИ**

кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
зі спеціальності 017 – Фізична культура і спорт

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри
фізичного виховання
і педагогіки спорту
Тімашева О. В. _____

Протокол засідання кафедри №8
«08» травня 2026 р.

Науковий керівник:
к.н.ф.в., доцент
Латишев М.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ГРАВЦІВ АЛТИМАТ ФРИЗБИ .6	
1.1. Алтимат фризбі як вид спорту та його соціально-педагогічні особливості	6
1.2. Принцип “Дух гри” та самосуддівство у системі цінностей алтимат фризбі	10
1.3. Добročесність у спорті та теоретичні підстави дослідження впливу принципу “Дух гри” на поведінку гравців	14
1.4. Командна культура, лідерство та педагогічні умови підтримання принципу “Дух гри”	17
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	25
2.1. Методи дослідження.....	25
2.2. Організація дослідження	26
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РОЛІ ПРИНЦИПУ “ДУХ ГРИ” У ФОРМУВАННІ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ГРАВЦІВ АЛТИМАТ ФРИЗБИ	28
3.1. Аналіз результатів анкетування щодо ставлення гравців до принципу “Дух гри”	28
3.2. Аналіз проявів чесності, відповідальності, поваги та самоконтролю у змагальній діяльності	31
3.3. Узагальнення результатів дослідження	37
ВИСНОВКИ	40
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	41
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	46

ВСТУП

Алтимат фризбі посідає особливе місце серед сучасних ігрових видів спорту, оскільки поєднує змагальність, командну взаємодію та високі вимоги до особистої відповідальності спортсменів. На відміну від багатьох інших спортивних ігор, в алтимат фризбі ключове значення має принцип самосуддівства, відповідно до якого гравці самостійно дотримуються правил, ініціюють обговорення спірних моментів і відповідають за чесний перебіг гри. За таких умов принцип “Дух гри” набуває не декларативного, а практичного змісту, оскільки визначає модель поведінки спортсменів у ситуаціях суперництва, фізичного контакту, конфлікту інтересів і необхідності швидкого прийняття рішень [24, 25, 29]. Увагу до цього виду спорту посилює і те, що сучасні дослідження розглядають алтимат фризбі не лише як змагальну активність, а й як середовище розвитку командної взаємодії, комунікації, саморегуляції та відповідальної поведінки спортсменів [17, 25].

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що в умовах сучасного спорту особливої ваги набувають питання доброчесності, поваги до суперника, відповідальності за власні дії, самоконтролю та дотримання засад чесної гри. Для алтимат фризбі ці якості мають не допоміжний, а базовий характер, адже без них повноцінне функціонування самосуддівства є неможливим. У турнірній практиці дух гри оцінюється за окремими критеріями та використовується як додатковий показник якості взаємодії між командами, що підкреслює інституціоналізований характер цього принципу в змагальному середовищі [1, 28, 30].

Аналіз літератури показує, що наукові праці переважно зосереджені або на фізичних і техніко-тактичних навантаженнях в алтимат фризбі [13, 15, 17, 18], або на командній взаємодії та комунікації [25, 26], або на оцінюванні духу гри в окремих турнірних контекстах [1, 27, 28]. Питання ж того, як самі гравці осмислюють вплив принципу “Дух гри” на чесність, відповідальність, повагу до суперника, самоконтроль і справедливу гру, висвітлено менш системно. Ця

теоретико-прикладна прогалина визначає дослідницьку спрямованість роботи.

Науковий інтерес у межах цієї роботи зосереджується не на спробі формально виміряти умовний “рівень доброчесності” гравців, а на з’ясуванні того, як самі спортсмени визначають своє ставлення до принципу “Дух гри” та оцінюють його вплив на прояв морально-етичних якостей у змагальній діяльності. Такий підхід дає змогу точніше розкрити місце цього принципу в системі цінностей алтимат фризбі, окреслити його значення як чинника доброчесної спортивної поведінки та пов’язати нормативні вимоги гри з досвідом безпосередніх учасників змагання.

Мета роботи – теоретично обґрунтувати значення принципу “Дух гри” у формуванні доброчесності та морально-етичних якостей гравців алтимат фризбі, а також визначити ставлення спортсменів до його впливу на поведінку у змагальній діяльності.

Відповідно до мети визначено такі завдання дослідження:

1. Проаналізувати науково-методичну літературу з проблематики алтимат фризбі, принципу “Дух гри”, самосуддівства, доброчесності у спорті та морально-етичних якостей спортсменів.

2. Охарактеризувати алтимат фризбі як вид спорту, у якому принцип самосуддівства є складником змагальної діяльності.

3. Розкрити зміст принципу “Дух гри” та його роль у регуляції поведінки спортсменів.

4. Розробити анкету та на її основі визначити ставлення гравців до принципу “Дух гри”.

5. сформулювати практичні рекомендації для вдосконалення тренувальної та змагальної діяльності.

Об’єкт дослідження – змагальна діяльність гравців алтимат фризбі. Предмет дослідження – ставлення гравців алтимат фризбі до принципу “Дух гри” та його впливу на прояв доброчесності й морально-етичних якостей у змагальних ситуаціях.

Методи дослідження. У роботі використано аналіз і узагальнення

науково-методичної літератури, соціологічний метод дослідження та методи математичної статистики.

Наукова новизна дослідження полягає в акцентуванні уваги на тому, як самі гравці визначають своє ставлення до принципу “Дух гри” та оцінюють його зв’язок із проявами доброчесної поведінки, а не на формальному визначенні рівня доброчесності як абстрактної характеристики особистості спортсмена.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її положення можуть бути використані тренерами, капітанами команд, організаторами змагань і представниками профільної спільноти для посилення уваги до чесної гри, відповідального ставлення до правил, конструктивної комунікації та самоконтролю в середовищі алтимат фризбі.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатка. Роботу викладено на 45 сторінках. Вона містить 30 джерел, 4 таблиці, 6 рисунків та 1 додаток.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ГРАВЦІВ АЛТИМАТ ФРИЗБИ

У першому розділі послідовно розкриваються чотири взаємопов'язані аналітичні площини дослідження: специфіка алтимат фризби як спортивно-педагогічного середовища; зміст принципу “Дух гри” та самосуддівства як нормативного механізму регуляції поведінки; теоретичні підстави осмислення доброчесності у спорті; командно-педагогічні умови підтримання чесної взаємодії в алтимат фризбі. Така логіка дає змогу перейти від характеристики самого виду спорту до обґрунтування того, чому ставлення гравців до духу гри можна розглядати як важливий показник морально-комунікативної культури змагальної діяльності.

1.1. Алтимат фризбі як вид спорту та його соціально-педагогічні особливості

Алтимат фризбі є командним ігровим видом спорту, нормативні засади якого закріплені в офіційних правилах Всесвітньої федерації літаючих дисків. У межах цих правил гра розглядається не лише як техніко-тактичне суперництво, а як взаємодія, що передбачає свідоме дотримання норм, відповідальність за власні дії та готовність до чесного врегулювання спірних епізодів самими учасниками матчу [29]. Саме ця риса принципово відрізняє алтимат фризбі від значної частини інших ігрових видів спорту, де регулятивна функція здебільшого покладається на зовнішнього арбітра. Змагальна діяльність в алтимат фризбі поєднує високий темп гри, швидке прийняття рішень, колективну тактичну взаємодію та необхідність постійного самоконтролю. Спортивний результат залежить не лише від фізичної підготовленості, технічної майстерності й тактичної дисципліни, а й від того, наскільки гравці здатні діяти доброчесно в ситуаціях неоднозначного трактування епізодів, контакту чи конфлікту інтересів [24, 29]. Дані сучасних

досліджень також свідчать, що алтимат фризбі характеризується значними фізичними, фізіологічними та техніко-тактичними навантаженнями, які вимагають від спортсменів не лише функціональної готовності, а й стабільної саморегуляції під час гри [13, 15, 17]. Оглядові праці з епідеміології травматизму та ігрових навантажень, своєю чергою, показують, що інтенсивність цього виду спорту потребує продуманої організації підготовки, відновлення та профілактики ушкоджень [6, 18]. Тож поведінковий компонент у цьому виді спорту не є зовнішнім доповненням до змагальної діяльності, а входить до її внутрішньої структури.

Специфіка алтимат фризбі полягає також у поєднанні динамічної структури гри з високими вимогами до індивідуальної відповідальності. Просування диска здійснюється лише передачами, тому успіх команди залежить від постійного читання ігрової ситуації, швидкої зміни позицій, взаємострахування та готовності до миттєвого переходу від атаки до захисту [29]. За таких умов навіть короткий спірний епізод здатний вплинути не лише на темп матчу, а й на психологічний стан обох команд. Саме тому для алтимат фризбі особливо важливими є не тільки техніко-тактичні навички, а й культура комунікації, готовність слухати суперника та здатність зберігати контроль над емоціями в умовах змагального напруження [24, 25, 26].

Важливо, що необхідність приймати рішення в умовах дефіциту часу накладається на фізичну втому та високу варіативність ігрових ситуацій. Через це в алтимат фризбі морально-комунікативна компетентність не може розглядатися окремо від власне спортивної майстерності: що вищий темп і рівень змагального напруження, то більшої ваги набувають чесність у фіксації епізоду, стриманість у комунікації та здатність швидко повертатися до конструктивної взаємодії після суперечки [13, 15, 18, 25, 26].

Соціально-педагогічний потенціал алтимат фризбі полягає в тому, що він створює умови для формування особистісних якостей через сам процес гри. Учасник матчу має не лише реалізовувати ігрові функції, а й демонструвати вміння вести коректний діалог, визнавати власні порушення,

поважати позицію суперника та стримувати емоції у спірних ситуаціях. Така модель спортивної взаємодії сприяє розвитку відповідальності, комунікативної культури, дисципліни, етичної рефлексії та здатності співвідносити прагнення до перемоги з моральними межами спортивного суперництва [24].

Педагогічні дослідження показують, що використання алтимат фризбі у шкільному та молодіжному середовищі сприяє розвитку тактичного мислення, співпраці, відповідального прийняття рішень і кращого засвоєння норм чесної гри [5, 16, 19]. На відміну від багатьох традиційних командних ігор, у яких морально-виховний компонент часто потребує зовнішнього спеціального підкріплення з боку вчителя або тренера, в алтимат фризбі він значною мірою вбудований у саму логіку ігрової діяльності. Необхідність самостійно домовлятися про тлумачення епізодів, визнавати власну помилку та брати участь у спільному відновленні гри формує в учасників досвід морально відповідальної взаємодії, який має виразну педагогічну цінність [16, 19, 21].

З позицій сучасних педагогічних моделей альтернативних командних ігор алтимат фризбі є особливо продуктивним, оскільки дає змогу поєднувати засвоєння техніко-тактичного змісту з навчанням соціальної відповідальності. Під час занять учасники не лише вчаться відкриватися під передачу, займати вигідні позиції чи перемикатися між атакою і захистом, а й опановують способи колективного ухвалення рішень, коректного висловлення незгоди та погодження спільних дій у конфліктних мікроситуаціях [16, 19, 21]. Саме тому алтимат фризбі доцільно використовувати як засіб комплексного виховання, де рухова, інтелектуальна та морально-комунікативна складові не розводяться штучно, а засвоюються одночасно в межах єдиного ігрового досвіду.

Не менш важливою є інклюзивна та комунікативна цінність цього виду спорту. Для ефективною гри команда повинна підтримувати циркуляцію інформації, швидко погоджувати тактичні рішення та розподіляти відповідальність між учасниками розіграшу. За таких умов навіть технічно сильний спортсмен не може бути повністю успішним без вміння враховувати

дії партнерів, коригувати поведінку відповідно до ситуації та зберігати поважну взаємодію з опонентом [5, 16, 25]. Отже, алтимат фризбі формує не лише індивідуальні вміння, а й досвід участі у спільній дії, що має істотне значення для соціалізації молоді та розвитку навичок конструктивної групової взаємодії.

У цьому контексті алтимат фризбі доцільно розглядати як особливий тип спортивного середовища, у якому морально-етичні якості спортсмена набувають функціонального значення. Якщо в багатьох видах спорту добродієність часто постає як бажана, але зовнішня щодо результату характеристика, то в алтимат фризбі вона безпосередньо впливає на можливість підтримання справедливого ігрового процесу. Саме тому цей вид спорту є придатним об'єктом для дослідження взаємозв'язку між змагальною діяльністю та проявами чесності, відповідальності, поваги й самоконтролю [24, 29].

Додатково слід наголосити, що соціально-педагогічна цінність алтимат фризбі полягає не лише у формуванні індивідуальних якостей, а й у створенні особливого типу командної культури. У межах такої культури нормативна поведінка підтримується не тільки формальним знанням правил, а й постійною взаємною корекцією, обговоренням спірних епізодів, післяігровою рефлексією та передаванням цінностей від більш досвідчених гравців до новачків. Отже, участь у змаганнях і тренуваннях з алтимат фризбі може розглядатися як процес не лише спортивної, а й морально-комунікативної соціалізації спортсмена [9, 21, 25]. Такий висновок узгоджується з результатами сучасних оглядових праць, у яких алтимат фризбі розглядається як альтернативний командний вид спорту з вираженим потенціалом розвитку співпраці, комунікації, лідерства, дружньої взаємодії та просоціальної поведінки [16, 25, 26].

Соціокультурні дослідження алтимат фризбі додатково підкреслюють, що цей вид спорту формує впізнаваний спільнотний етос, власні практики комунікації та особливу символічну культуру, через які норми чесної взаємодії

підтримуються не лише формально, а й колективно [9, 11, 21]. Для новачків це означає входження не просто у спортивну команду, а в середовище зі специфічними очікуваннями щодо поведінки. Для досвідчених спортсменів – необхідність бути носіями цих норм і передавати їх через повсякденні практики тренувальної та змагальної взаємодії.

У практиці команд особливого значення набувають неформальні механізми підтримання духу гри: обговорення спірних моментів після матчу, акцентування уваги на коректній комунікації під час тренувань, особистий приклад капітанів та гравців із високим авторитетом. Це означає, що принцип “Дух гри” функціонує не ізольовано від командного середовища, а як частина щоденної організації спортивної взаємодії. Саме тому оцінка його впливу на поведінку гравців має охоплювати не лише індивідуальний, а й груповий вимір спортивної діяльності [24, 25, 26].

Для тренерської практики це означає, що підготовка в алтимат фризбі не повинна обмежуватися лише відпрацюванням технічних елементів та тактичних схем. Повноцінне опанування гри передбачає систематичне включення вправ, у яких спортсмени тренують коректне проговорення спірних епізодів, аргументацію власної позиції та здатність погоджувати рішення без ескалації конфлікту. У такий спосіб дух гри стає не абстрактною вимогою, а предметом цілеспрямованого педагогічного впливу в тренувальному процесі [5, 16, 25]. Саме ця обставина робить алтимат фризбі особливо перспективним для досліджень, що поєднують проблематику спортивної підготовки, командної взаємодії та морально-етичного виховання спортсменів.

Узагальнюючи викладене, алтимат фризбі можна визначити як спортивно-педагогічну систему, у якій змагальна, комунікативна та моральна складові тісно переплітаються. Саме ця інтеграція робить його показовим середовищем для вивчення того, як внутрішньо прийняті цінності впливають на реальну поведінку спортсменів під час суперництва [24, 29].

1.2. Принцип “Дух гри” та самосуддівство у системі цінностей алтимат фризбі

Ключовим світоглядним і нормативним принципом алтимат фризбі є принцип “Дух гри”. На офіційній сторінці Всесвітньої федерації літаючих дисків цей принцип подається як основа чесної гри, що передбачає знання правил, повагу до суперника, відмову від навмисної грубості, стриманість у конфліктних ситуаціях і підтримання атмосфери взаємної довіри [24]. У такому розумінні дух гри виконує не декоративну, а системоутворювальну функцію: він задає рамку, у межах якої спортивне суперництво залишається етично прийнятним і справедливим.

Нормативний зміст принципу “Дух гри” конкретизується через офіційні правила цієї федерації, де прямо підкреслюється відповідальність гравців за чесне застосування правил і коректне вирішення спірних моментів без навмисного викривлення ігрової ситуації [29]. Цей принцип поєднує в собі ціннісний, регулятивний і поведінковий виміри: з одного боку, він визначає ідеал належної спортивної поведінки, а з іншого – пропонує практичний механізм її реалізації під час змагання.

Практичною формою реалізації принципу “Дух гри” є самосуддівство, за якого учасники матчу самостійно оголошують порушення, обговорюють суперечливі епізоди та доходять спільного рішення без постійного зовнішнього арбітражного втручання [24, 29]. Така модель не означає відсутності правил або довільного трактування гри. Навпаки, вона передбачає високий рівень знання правил, уміння користуватися ними в конкретній ситуації та готовність діяти відповідно до них навіть тоді, коли це може бути не вигідно власній команді [10, 24, 29].

Самосуддівство істотно змінює логіку змагальної взаємодії. Якщо в традиційно арбітрованих видах спорту останнє слово зазвичай належить судді, то в алтимат фризбі учасники змагання самі несуть відповідальність за зупинку гри, формулювання претензії, вислуховування позиції опонента та

коректне відновлення ігрового епізоду згідно з правилами [29]. Це надає комунікації між суперниками не допоміжного, а структурного характеру: вона стає необхідною умовою продовження матчу. У такій моделі поведінка гравця оцінюється не тільки за результативністю, а й за тим, наскільки він здатний підтримувати справедливий порядок гри.

У цьому сенсі самосуддівство слід розуміти не як відсутність контролю, а як інший спосіб його організації. Регулятивна функція не зникає, а переноситься всередину ігрової взаємодії, де кожен спортсмен поєднує ролі учасника суперництва, свідка епізоду та інтерпретатора правил [10, 21, 24, 29]. Саме така “подвійна” позиція гравця робить дух гри не лише моральною вимогою, а й практичною умовою безперервності матчу.

У наукових публікаціях ця особливість описується як один із центральних маркерів соціальної унікальності алтимат фризбі, де дух гри і самосуддівство є реальними механізмами регуляції поведінки, а не лише символічними гаслами [10, 23, 26]. Такі механізми саморегуляції дослідники інтерпретують як практики етичного самоконтролю та відданості ширшим принципам чесної гри [3, 4, 20]. Їх також розглядають як прояв ширшої відданості моральним засадам спорту, а не лише миттєвій вигоді команди [22].

Особливо важливим є те, що в змагальній практиці принцип “Дух гри” не залишається абстрактним поняттям, а підлягає окремому оцінюванню. У міжнародній та національній практиці використовуються критерії оцінювання духу гри, що охоплюють знання і використання правил, ставлення до фолів і фізичного контакту, справедливість, позитивне ставлення та самоконтроль, а також якість спілкування між командами [24, 30]. Унаслідок цього ідея духу гри переходить у площину конкретних поведінкових індикаторів, які можна не лише декларувати, а й аналізувати, оцінювати та порівнювати.

Система оцінювання духу гри має важливе виховне значення ще й тому, що робить морально-комунікативний вимір змагання видимим для всіх учасників. Команда отримує зворотний зв'язок не лише про рахунок матчу, а й про те, як саме вона взаємодіяла з суперником, наскільки коректно

вирішувала суперечки та чи підтримувала позитивну атмосферу гри. У такий спосіб принцип “Дух гри” набуває інституціоналізованого статусу: він стає критерієм якості спортивної культури поряд із технічним і турнірним результатом [28, 30].

Крім виховної функції, оцінювання духу гри має і діагностичне значення. Воно допомагає виявляти повторювані проблеми, пов’язані з недостатнім знанням правил, некоректною комунікацією, надмірною жорсткістю контакту або слабкою емоційною саморегуляцією в окремих командах і турнірних контекстах [24, 28, 30]. У цьому сенсі таке оцінювання можна розглядати як інструмент не лише підсумкової оцінки, а й подальшого вдосконалення спортивної культури. Його практична цінність полягає в тому, що воно дає змогу переводити загальні етичні вимоги у формат зворотного зв’язку, який може бути використаний тренерами, організаторами та самими спортсменами для корекції поведінкових стандартів.

Додатковим підтвердженням значущості цього принципу є те, що Всесвітня федерація літаючих дисків публікує узагальнені матеріали щодо оцінювання духу гри на міжнародному рівні, зокрема результати оцінювання за країнами [28]. Це свідчить про інституціоналізацію принципу “Дух гри” як окремої цінності спортивної діяльності. Сама наявність системи оцінювання показує, що дух гри в алтимат фризбі не зводиться до суб’єктивного враження, а сприймається як важливий вимір якості змагальної взаємодії.

Для повсякденної спортивної практики важливо й те, що принцип “Дух гри” підтримується не лише правилами, а й командною культурою. У багатьох командах окрему роль відіграють капітани, відповідальні за підтримання духу гри, або інші неформальні лідери, які задають стандарти спілкування, коригують тон обговорення спірних епізодів і допомагають новим гравцям засвоювати норми чесної взаємодії [10, 25, 26]. Тому дух гри існує не тільки як текст правил, а як соціально відтворювана практика, що підтримується через повторювані форми командної взаємодії.

Разом із тим саме тут виявляються і потенційні ризики. За високої ціни

результату, недостатньої зіграності команди або слабкого спільного розуміння правил самосуддівство може сприйматися окремими учасниками як додаткове джерело напруження, а не як ресурс справедливого врегулювання гри [10, 23, 29]. Тому ефективність принципу “Дух гри” не є автоматичною: вона потребує попередньої комунікативної підготовки, вироблення спільних стандартів командної поведінки та систематичного повернення до правил у тренувальному процесі. Залежність від контексту робить вивчення ставлення гравців особливо важливим для практики.

Усе це дає підстави розглядати принцип “Дух гри” в алтимат фризбі як інтегральний принцип, що поєднує цінності чесної гри, механізми саморегуляції та правила спортивної комунікації. Саме через нього стає можливим дослідження того, як спортсмени осмислюють зв’язок між участю у змаганні та проявами морально-етичних якостей у реальних ігрових ситуаціях [24, 28, 29]. Крім того, сучасні дослідження елітних турнірів показують, що ставлення до духу гри та рівень його практичної реалізації можуть змінюватися залежно від віку, досвіду, рівня змагальності та конкретного спортивного контексту [1, 27].

1.3. Доброчесність у спорті та теоретичні підстави дослідження впливу принципу “Дух гри” на поведінку гравців

У контексті спортивної діяльності доброчесність у цій роботі розуміється як стійка орієнтація спортсмена на чесну, відповідальну та справедливу поведінку в умовах тренування і змагання. Таке трактування охоплює не лише дотримання формальних норм, а й внутрішню готовність діяти відповідно до етичних вимог у ситуаціях емоційної напруги, конфлікту інтересів чи потенційної ситуативної вигоди. Отже, доброчесність постає не як ізольована риса, а як форма прояву комплексу moral-етичних якостей особистості в спортивній діяльності. У сучасній спортивній науці пов’язані з цим явища описуються через категорії моральної поведінки, морального

відсторонення та чесної гри [2, 4, 14], а також через поняття спортивної доброчесності й морального характеру спортсмена [20, 22].

Для цілей цієї роботи зміст доброчесності конкретизується через п'ять взаємопов'язаних компонентів: чесність, відповідальність, повагу до суперника, самоконтроль у спірних ситуаціях і справедливу гру. Чесність виявляється у правдивому ставленні до власних дій та ігрових епізодів; відповідальність – у готовності приймати наслідки власних рішень і дотримуватися правил; повага до суперника – у визнанні його права на гідне ставлення та чесне вислуховування позиції; самоконтроль – у здатності стримувати емоційні реакції й уникати ескалації конфлікту; справедлива гра – у підтриманні балансу між прагненням до перемоги та дотриманням етичних меж спортивного суперництва [4, 22, 24].

У теоретичному плані доброчесність доцільно відмежовувати від суміжних понять, що використовуються у спортивній науці. Поняття *moral character* акцентує відносно стійкі ціннісні орієнтації спортсмена [14], *fair play* відображає нормативну лояльність до моральних меж спортивного суперництва [7, 22], а концепція *moral disengagement* пояснює психологічні механізми, через які суб'єкт може виправдовувати порушення правил або неетичні дії [2, 8, 12, 20]. У межах цієї роботи доброчесність розглядається як інтегральний прояв цих вимірів у реальній поведінці гравця, насамперед у ситуаціях, де формальні норми повинні бути підтримані самими учасниками матчу.

Важливо враховувати, що доброчесна поведінка у спорті не формується автоматично лише через сам факт участі в змаганні. На неї впливають попередній спортивний досвід, командні установки, рівень змагальності, моделі комунікації, а також ширші культурні настанови щодо перемоги, суперництва та допустимих засобів досягнення результату. Дослідження в суміжних сферах спорту показують, що моральне відсторонення, соціальні норми та тренерський клімат можуть суттєво впливати на ставлення спортсменів і тренерів до неетичних практик, порушення правил та

виправдання недоброчесних дій [8, 12, 20].

У межах алтимат фризбі перелічені компоненти набувають особливого змісту, оскільки саме вони забезпечують можливість функціонування гри без домінування зовнішнього суддівського контролю. Якщо гравець не схильний до чесного визнання власних порушень, не поважає суперника або не здатний контролювати поведінку в конфлікті, то механізм самосуддівства втрачає ефективність. У цьому розумінні доброчесність є не додатковою характеристикою спортивної культури, а фактично поведінковою основою реалізації принципу “Дух гри” [24, 29].

Теоретично значущим для цієї роботи є зв’язок між ціннісними орієнтаціями спортсмена та його поведінкою в конкретній ситуації. Якщо гравець внутрішньо приймає принцип “Дух гри” як справді обов’язковий регулятор взаємодії, він із більшою ймовірністю буде схильний визнавати власні порушення, вести конструктивний діалог і утримуватися від надмірно конфліктних реакцій. Якщо ж цей принцип сприймається лише декларативно, то навіть формальне знання правил не гарантує доброчесної поведінки. У цьому сенсі ставлення спортсменів до духу гри можна розглядати як важливий психологічний і соціальний посередник між нормативними вимогами спорту та реальними діями гравців [2, 14, 24].

Сучасні емпіричні дослідження алтимат фризбі також показують, що рівень духу гри може пов’язуватися з віком, досвідом, тренувальною історією, командним контекстом і конкурентним рівнем учасників [1, 27]. Це дає підстави припускати, що ставлення до принципу “Дух гри” формується під впливом не одного чинника, а сукупності особистісних і соціальних умов. Тому його доцільно аналізувати не ізольовано, а у зв’язку зі структурою спортивного досвіду, частотою участі у змаганнях та особливостями командного середовища.

Звідси випливає і практичне значення вивчення ставлення спортсменів до духу гри. Якщо певні аспекти цього принципу сприймаються формально або недостатньо пов’язуються з реальними поведінковими вимогами, саме

вони мають ставати об'єктом цілеспрямованої педагогічної роботи в команді. Відповідно, емпіричне дослідження ставлення гравців може виконувати функцію своєрідної “діагностики цінностей”, яка показує, які морально-комунікативні компоненти вже добре інтеріоризовані, а які потребують додаткового пояснення, тренування і командного обговорення [2, 12, 20]. Це посилює прикладне значення такого дослідження для тренерів, капітанів і організаторів змагань.

Теоретичну модель впливу принципу “Дух гри” на поведінку гравців можна описати як поєднання чотирьох взаємопов'язаних механізмів. Перший механізм є нормативним і полягає в засвоєнні спортсменами правил та етичних орієнтирів гри. Другий механізм є комунікативним, оскільки саме через діалог, пояснення позицій і погодження рішень гравці реалізують самосуддівство. Третій механізм є рефлексивним, адже вимагає від спортсмена здатності оцінювати власні дії з позиції чесної гри, а не лише миттєвої вигоди. Четвертий механізм є соціалізаційним, бо підтримується командними нормами, очікуваннями спільноти та практиками післяігрового обговорення [10, 23, 24, 25].

З огляду на наведені положення постає питання, яким чином принцип “Дух гри” працює як поведінковий регулятор у реальній грі та як самі гравці оцінюють його значущість. За такого підходу предметом аналізу стає не абстрактна моральна оцінка спортсменів, а їхнє уявлення про те, наскільки дух гри пов'язаний із проявами чесності, відповідальності, поваги, самоконтролю та справедливої гри. Такий ракурс дає змогу поєднати нормативні положення офіційних правил і цінностей Всесвітньої федерації літаючих дисків із подальшим емпіричним вивченням ставлення самих гравців [24, 29].

У межах цієї роботи не ставиться завдання безпосередньо довести причинно-наслідковий зв'язок між наявністю принципу “Дух гри” і певним “об'єктивним рівнем” моральності спортсменів. Акцент зроблено на тому, як гравці осмислюють цей принцип, які якості пов'язують із ним та наскільки вважають його дієвим у реальних змагальних умовах. Такий підхід є

методологічно коректним, оскільки дає змогу фіксувати не гіпотетичні психологічні конструкти, а судження безпосередніх учасників спортивного процесу [2, 14, 24].

Тому дослідження ставлення гравців до принципу “Дух гри” є логічним продовженням теоретичного аналізу алтимат фризбі як особливого морально-комунікативного спортивного середовища. Такий підхід забезпечує перехід від описання норм і цінностей до емпіричного вивчення того, як вони сприймаються спортсменами та наскільки вважаються дієвими у змагальній практиці.

1.4. Командна культура, лідерство та педагогічні умови підтримання принципу “Дух гри”

Аналіз джерел дає підстави стверджувати, що принцип “Дух гри” не може бути зведений лише до формального знання правил або до індивідуальної доброї волі окремого спортсмена. Для його реального функціонування потрібне командне середовище, у якому чесна гра, поважна комунікація та готовність до самостійного врегулювання спірних епізодів підтримуються щоденною практикою взаємодії. Тому дух гри слід розглядати не лише як нормативний принцип, а й як елемент командної культури, що відтворюється через повторювані способи спілкування, неформальні очікування, стиль лідерства та ставлення колективу до перемоги й поразки [10, 21, 24, 26]. У такій перспективі морально-етичний зміст алтимат фризбі закріплюється не абстрактно, а через конкретні соціальні механізми спортивної спільноти.

Поняття командної культури в контексті алтимат фризбі охоплює значно більше, ніж наявність доброзичливої атмосфери в колективі. Йдеться про систему спільно поділюваних уявлень щодо того, як саме слід поводитися під час матчу, яким має бути тон обговорення спірного епізоду, що вважається допустимим рівнем жорсткості контакту та як співвідносити прагнення до

перемоги з обов'язком підтримувати справедливий перебіг гри. Соціокультурні дослідження алтимат фризбі показують, що такі норми не виникають автоматично, а формуються поступово в процесі входження гравця до спільноти, засвоєння її мови, символічних орієнтирів і практик повсякденного взаємоконтролю [9, 10, 21]. Відтак дух гри набуває стійкості тоді, коли підтримується не окремою декларацією, а груповою нормою, порушення якої стає помітним для всієї команди.

Особливе місце у підтриманні такої культури посідають формальні та неформальні лідери команди. У практиці алтимат фризбі саме капітани, найдосвідченіші гравці або спортсмени з високим моральним авторитетом часто задають стандарт того, як слід комунікувати у напруженій ситуації, як аргументувати власну позицію без тиску на суперника та як реагувати на неоднозначне рішення опонента [10, 24, 25, 26]. Їхня роль полягає не лише у тактичній організації гри, а й у тому, щоб утримувати команду в межах прийняттого морально-комунікативного стилю. Нерідко саме лідери визначають, чи буде спірний епізод розв'язаний у тоні взаємоповаги, чи, навпаки, стане джерелом ескалації конфлікту. Через це оцінка духу гри в команді значною мірою пов'язана з тим, наскільки лідерство в ній має не лише ігровий, а й етичний зміст.

З педагогічного погляду це означає, що командне лідерство в алтимат фризбі має розглядатися як окремий ресурс виховного впливу. Якщо досвідчені спортсмени послідовно демонструють готовність визнавати власні порушення, коректно пояснювати рішення новачкам, уникати принизливого тону й підтримувати позитивну атмосферу після суперечок, то такі моделі поведінки стають зразками, які швидко засвоюються іншими членами команди [21, 23, 25]. Без такого прикладу навіть добре прописані правила можуть сприйматися формально. Тож у середовищі алтимат фризбі морально-етичне виховання значною мірою здійснюється через механізми наслідування та щоденного спостереження за тим, як поведуться авторитетні члени спільноти. Важливою є й роль тренера або іншого дорослого організатора підготовки,

навіть попри те, що самосуддівство покладає значну частину відповідальності на самих гравців. Дослідження у сфері спортивної педагогіки й моральної поведінки свідчать, що саме мотиваційний і комунікативний клімат, створений наставником, суттєво впливає на те, чи будуть спортсмени схильні до відповідальної, добросовісної та кооперативної взаємодії [5, 12, 16, 19]. Якщо тренувальний процес організовано так, що помилка сприймається як привід для навчання, а не лише для осуду, а обговорення спірної ситуації – як спосіб розвитку, а не як загроза авторитету, то гравці легше опановують норми чесної гри. Самосуддівство, таким чином, не усуває педагогічну функцію тренера, а висуває до неї додаткові вимоги.

У практичному вимірі це передбачає, що підготовка спортсменів має включати систематичне навчання правилам не у формі одноразового інструктажу, а як постійний компонент тренувального процесу. Праці, присвячені викладанню алтимат фризбі та альтернативних командних ігор, показують, що краще засвоєння ціннісного й техніко-тактичного змісту відбувається тоді, коли учасники працюють із конкретними ігровими сценаріями, розбирають типові помилки та обговорюють наслідки різних рішень [5, 16, 19]. Для алтимат фризбі це особливо важливо, адже знання правил має бути оперативним і застосовним у ситуації стресу. Тому доцільними є вправи, у яких гравці не лише виконують передачі чи відпрацьовують переміщення, а й моделюють суперечливі епізоди, вчаться коротко й чітко формулювати претензію, вислуховувати опонента та повертати гру в конструктивне русло [10, 24, 29].

Окремої уваги заслуговує післяігрова та післятренувальна рефлексія. На відміну від видів спорту, де морально-комунікативний вимір часто розчиняється в загальному результаті матчу, в алтимат фризбі існують інституціоналізовані інструменти зворотного зв'язку, пов'язані з оцінюванням духу гри [1, 24, 28, 30]. Їхня цінність полягає не лише в тому, що вони дають змогу виставити певний бал, а в тому, що переводять етичні вимоги у сферу осмисленого командного аналізу. Якщо команда обговорює не лише рахунок,

а й те, як саме вона спілкувалася, чи були її фоли надмірними, чи вдавалося зберігати повагу до суперника, то дух гри перестає бути абстрактною формулою. У такому разі він стає предметом педагогічної рефлексії, який можна послідовно покращувати.

У цьому процесі важливе значення має й організаційний рівень змагань. Якщо організатори турніру обмежуються лише формальним збиранням оцінок духу гри, не забезпечуючи попереднього роз'яснення критеріїв, єдиного розуміння процедур та узагальненого зворотного зв'язку для команд, виховний потенціал такої системи суттєво послаблюється [1, 24, 28, 30]. Натомість короткі передтурнірні нагадування про принципи комунікації, акцентування уваги на правилах обговорення спірних епізодів і підсумковий аналіз типових труднощів допоможуть перетворити оцінювання духу гри на інструмент колективного навчання. У такому випадку відповідальність за підтримання чесної взаємодії розподіляється не лише між окремими спортсменами, а й між ширшим організаційним контекстом, який задає стандарти турнірної культури. Це особливо важливо для змагань, де зустрічаються команди з різним досвідом, різними комунікативними звичками та неоднаковим рівнем засвоєння правил.

Рефлексивні практики мають ще одну важливу функцію – вони допоможуть запобігати поступовій нормалізації некоректної поведінки. Якщо суперечливі ситуації не аналізуються після матчу, команда може звикнути до підвищеного тону спілкування, вибіркового тлумачення правил або поблажливого ставлення до власних дрібних порушень. У короткостроковій перспективі це не завжди сприймається як серйозна проблема, однак у довшій перспективі підриває довіру всередині спільноти та послаблює здатність команди підтримувати справедливий порядок гри [10, 20, 24]. Через це систематична рефлексія має розглядатися не як факультативне “доповнення” до тренування, а як важливий механізм профілактики морально-комунікативних збоїв у команді.

Ще одним педагогічно значущим аспектом є зв'язок між духом гри та

розвитком комунікативної витривалості спортсмена. В умовах алтимат фризбі гравець повинен не лише вміти бігти, відкриватися під передачу, ухвалювати тактичні рішення та підтримувати високий рівень функціональної готовності, а й зберігати ясність формулювань у ситуації втоми та психологічного напруження [13, 15, 18, 25]. Це означає, що moral-етичні якості реалізуються не у спокійному, штучно ізольованому середовищі, а в безпосередньому контакті з навантаженням. Відповідно, тренувальний процес має готувати спортсмена до того, щоб і під час фізичного виснаження він залишався здатним до коректного діалогу, точного застосування правил і стримування емоційних реакцій. Така вимога зближує технічну, психологічну й етичну підготовку.

Із цим пов'язане завдання поступової соціалізації новачків у специфічну нормативну культуру алтимат фризбі. Для досвідченого гравця багато комунікативних процедур здаються природними, однак для початківця необхідність самотійно оголошувати фол, аргументувати власне рішення, визнавати помилку або коректно не погоджуватися з опонентом може бути психологічно складною [9, 10, 21, 26]. Тому процес входження в команду має включати не лише навчання базовим технічним діям, а й поступове введення в етичний та комунікативний код спільноти. Чим послідовніше команда пояснює новому гравцеві не тільки "що" робити, а й "як" поводитися у спірній ситуації, тим більшою є ймовірність, що дух гри буде засвоєний як внутрішня норма, а не як зовнішня вимога турніру.

Алтимат фризбі також демонструє виразний потенціал для формування інклюзивного та безпечного середовища, однак цей потенціал реалізується не автоматично. Дослідження командної взаємодії та досвіду різних груп учасників показують, що підтримувальна атмосфера, етика турботи й визнання гідності кожного спортсмена є важливими умовами повноцінної участі у грі [23, 25, 26]. Для змішаних, різновікових або новачкових колективів це особливо істотно, оскільки саме тут рівень спортивного досвіду, упевненості та знання правил може суттєво відрізнятись. Якщо команда буде

взаємодію на пониженні помилок або жорсткому відсіюванні слабших учасників, вона підриває самі соціально-педагогічні підстави духу гри. Натомість підтримувальна культура дає змогу поєднувати вимогливість до правил із повагою до темпу навчання кожного гравця.

Разом із тим не слід ідеалізувати сам факт наявності принципу “Дух гри”. Наукові праці та практичні матеріали дають підстави вважати, що за умов високої ціни результату, нерівномірного розподілу досвіду, недостатнього знання правил або слабо сформованої командної культури самосуддівство може ставати джерелом додаткової напруги [1, 10, 27, 29]. У таких умовах частина гравців може сприймати вимогу самостійно врегульовувати конфлікт не як ресурс справедливості, а як психологічний тиск. Окрім того, формальне схвалення духу гри ще не означає його реальної інтеріоризації: спортсмени можуть декларувати прихильність до чесної гри, але в конкретній ситуації діяти інакше, якщо переважає короткострокова змагальна вигода [2, 20]. Тому командна культура потребує не символічного схвалення, а постійної підтримки через навчання, спільні стандарти та зворотний зв’язок.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що підтримання принципу “Дух гри” в алтимат фризбі спирається на взаємодію кількох рівнів: індивідуального, командного та педагогічно-організаційного. На індивідуальному рівні йдеться про особисту готовність спортсмена діяти чесно й відповідально; на командному – про групові норми, стиль лідерства та атмосферу взаємодії; на педагогічно-організаційному – про систематичне навчання правилам, моделювання спірних ситуацій, післяігрову рефлексію та використання оцінювання духу гри як інструменту розвитку [1, 5, 24, 25, 30]. Сукупність цих умов робить можливим перехід від декларативного визнання моральних цінностей до їх реального функціонування в змагальній практиці. Тому для розуміння впливу принципу “Дух гри” на поведінку спортсменів важливо досліджувати не лише індивідуальні судження гравців, а й той командний та виховний контекст, у якому ці судження формуються.

Висновки до розділу 1

У першому розділі показано, що алтимат фризбі є видом спорту, у якому морально-етичний компонент безпосередньо вбудований у змагальну діяльність. Аналіз правил Всесвітньої федерації літаючих дисків, матеріалів про принцип “Дух гри” та практики оцінювання духу гри засвідчив, що дух гри і самосуддівство формують особливу модель спортивної взаємодії, де чесність, відповідальність, повага до суперника, самоконтроль і справедлива гра є не додатковими побажаннями, а робочими умовами самої гри [24, 28, 29]. Опрацювання наукових джерел також підтвердило, що алтимат фризбі є придатним середовищем для дослідження командної взаємодії, саморегуляції та морально-етичних аспектів поведінки спортсменів [1, 25, 26].

Узагальнення теоретичних підходів дало змогу встановити, що вплив принципу “Дух гри” на поведінку спортсменів не може пояснюватися лише формальною наявністю правил. Його практична дієвість залежить від того, наскільки відповідні цінності підтримуються командною культурою, лідерством капітанів і досвідчених гравців, мотиваційним кліматом тренувального процесу, систематичним навчанням правилам та післяігровою рефлексією [5, 10, 12, 21, 24]. Тож дух гри постає не лише як норма, а як соціально і педагогічно відтворювана практика.

Теоретичне узагальнення дало змогу обґрунтувати доцільність вивчення саме ставлення гравців до принципу “Дух гри” як важливого показника того, наскільки відповідні цінності реально інтеріоризовані у спортивній спільноті та якою мірою вони пов’язуються спортсменами з проявами доброспортивної поведінки у змагальних ситуаціях. Це створює достатнє концептуальне підґрунтя для подальшого емпіричного аналізу

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

У роботі використано три методи дослідження, які відповідають меті, завданням і предмету роботи.

Аналіз і узагальнення науково-методичної літератури

Цей метод застосовано для опрацювання наукових і практичних джерел з проблематики алтимат фризбі, самосуддівства, принципу “Дух гри”, доброчесності у спорті та морально-етичних якостей спортсменів. Його використання дало змогу уточнити основні поняття дослідження, розкрити зміст принципу “Дух гри” та визначити ті якості, через які в роботі розглядається доброчесність спортсмена [24, 29].

Соціологічний метод дослідження

Основним емпіричним методом було анонімне анкетування 36 гравців алтимат фризбі. Опитування проведено з 20 до 28 квітня 2026 року в електронній формі. Анкета містила 15 запитань, об’єднаних у кілька змістових блоків: загальні відомості про респондентів, оцінка значущості принципу “Дух гри”, ставлення до його впливу на поведінку гравців, а також відкрите запитання для короткого пояснення власної позиції.

Під час розроблення анкети враховано практику оцінювання духу гри, що використовується на змаганнях з алтимат фризбі в Україні [24, 30]. Закриті запитання дали змогу встановити поширеність певних оцінок, запитання з вибором кількох варіантів – визначити якості, які респонденти найчастіше пов’язують із духом гри, а відкрите запитання – узагальнити основні смислові акценти відповідей. Усі респонденти брали участь добровільно, а анкета не містила даних, які дали б змогу встановити особу опитаного. Отримані результати відображають передусім ставлення гравців до принципу “Дух гри”, тому їх слід тлумачити як оцінки респондентів, а не як пряме вимірювання їхньої поведінки в матчі.

Методи математичної статистики

Для опрацювання результатів використано підрахунок абсолютних значень, відсоткових співвідношень, ранжування відповідей і порівняння окремих груп респондентів за віком, ігровим стажем та частотою участі у змаганнях. Це дало змогу наочно подати результати анкетування в таблицях і рисунках та виявити основні тенденції у відповідях опитаних.

2.2. Організація дослідження

Дослідження проводилося у три етапи. На першому етапі здійснено аналіз науково-методичної літератури та практичних матеріалів, що стосуються принципу “Дух гри”, самосуддівства і культури чесної гри в алтимат фризбі. На другому етапі розроблено анкету та проведено анонімне опитування гравців. На третьому етапі виконано опрацювання, узагальнення та інтерпретацію отриманих даних.

Організаційною базою дослідження була Федерація літаючих дисків України. Опитування проводилося в дистанційному форматі серед гравців алтимат фризбі, залучених до тренувальної та змагальної діяльності в цьому виді спорту. До участі залучалися спортсмени, які мали практичний досвід гри, що дало змогу отримати відповіді респондентів, достатньо обізнаних зі специфікою принципу “Дух гри” та самосуддівства.

Загальну логіку організації емпіричного дослідження подано на рис. 2.1

Логіка організації емпіричного дослідження

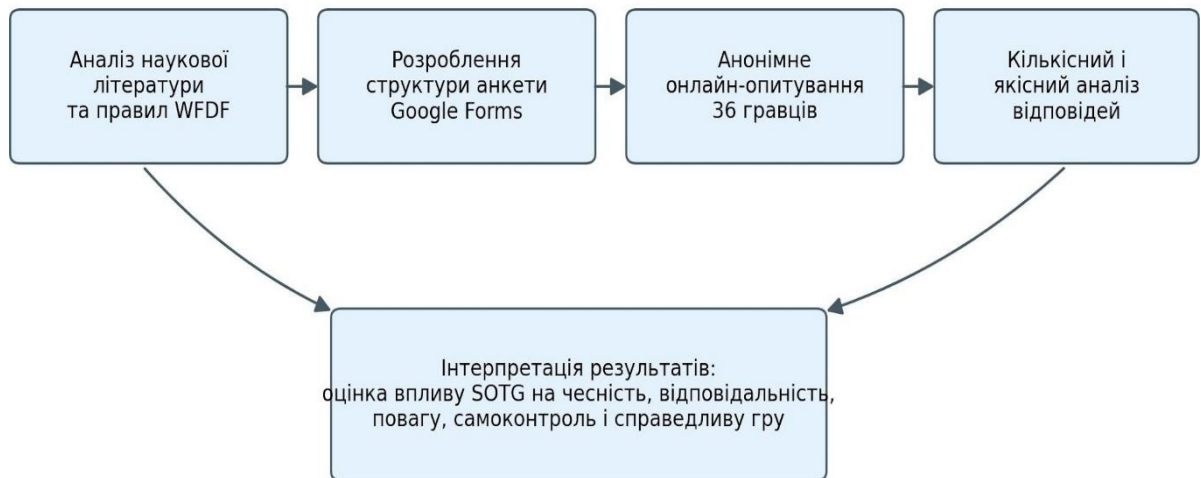

Рис. 2.1. Логіка організації емпіричного дослідження

Подана схема відображає послідовність основних етапів роботи: від теоретичного опрацювання проблеми до збирання та аналізу емпіричних даних. Така організація дослідження забезпечила логічний зв'язок між теоретичною частиною роботи та результатами анкетування.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РОЛІ ПРИНЦИПУ “ДУХ ГРИ” У ФОРМУВАННІ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ГРАВЦІВ АЛТИМАТ ФРИЗБИ

3.1. Аналіз результатів анкетування щодо ставлення гравців до принципу “Дух гри”

В опитуванні взяли участь 36 гравців алтимат фризбі. Серед респондентів переважали чоловіки – 22 особи (61,1%), жінки становили 13 осіб (36,1%), ще 1 респондент (2,8%) обрав варіант “інше / не хочу вказувати”. Найбільш чисельною була вікова група 27 років і старші – 27 осіб (75,0%), тоді як респонденти віком 19–22 роки становили 4 особи (11,1%), 23–26 років – 3 особи (8,3%), а категорії до 16 років і 16–18 років були представлені поодинокими відповідями (по 2,8%). Така структура вибірки свідчить про переважання дорослих спортсменів із відносно сформованим досвідом участі в алтимат фризбі.

За тривалістю ігрового досвіду найбільшу частку становили гравці з досвідом понад 5 років – 21 особа (58,3%). Ще 7 осіб (19,4%) мали стаж 3–5 років, по 4 особи (по 11,1%) – 1–2 роки та менше 1 року. Більшість опитаних регулярно беруть участь у змаганнях – 23 особи (63,9%), що дає підстави розглядати отримані результати як такі, що відображають оцінки гравців, достатньо занурених у специфіку змагальної діяльності. Водночас 8 осіб (22,2%) зазначили, що беруть участь у змаганнях іноді, а 5 осіб (13,9%) – рідко.

Результати анкетування засвідчили який рівень обізнаності респондентів із принципом “Дух гри”. Так, 33 особи (91,7%) вказали, що добре знайомі з ним, ще 2 респонденти (5,6%) обрали варіант “частково”, і лише 1 особа (2,8%) зазначила “чув/чула”. Це свідчить про те, що для більшості опитаних принцип “Дух гри” не є зовнішнім або випадковим елементом культури алтимат фризбі, а сприймається як одна з її засадничих норм.

Оцінка значущості принципу також виявила виражено позитивну тенденцію: 22 особи (61,1%) вважають принцип “Дух гри” дуже важливим, ще

12 осіб (33,3%) – скоріше важливим. Отже, загалом 34 респонденти із 36 (94,4%) високо оцінюють значення цього принципу для алтимат фризбі. Подібний результат дає підстави стверджувати, що на нормативно-ціннісному рівні принцип “Дух гри” визнається більшістю гравців як фундаментальна характеристика змагальної культури цього виду спорту.

Для поглиблення аналізу було зіставлено вік респондентів та їхню оцінку важливості принципу “Дух гри” (табл. 3.1, рис. 3.1).

Таблиця 3.1.

Співвідношення віку респондентів та оцінки важливості принципу “Дух гри”

Вікова група	Дуже важливий	Скоріше важливий	Важко відповісти	Разом
до 16	1 (100,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1
16–18	0 (0,0%)	1 (100,0%)	0 (0,0%)	1
19–22	2 (50,0%)	2 (50,0%)	0 (0,0%)	4
23–26	0 (0,0%)	3 (100,0%)	0 (0,0%)	3
27+	19 (70,4%)	6 (22,2%)	2 (7,4%)	27

Табличні дані показують, що в усіх вікових групах переважають позитивні оцінки важливості принципу “Дух гри”. Найвиразніше це простежується серед респондентів віком 27 років і старших, де більшість учасників обрали варіант “дуже важливий”.

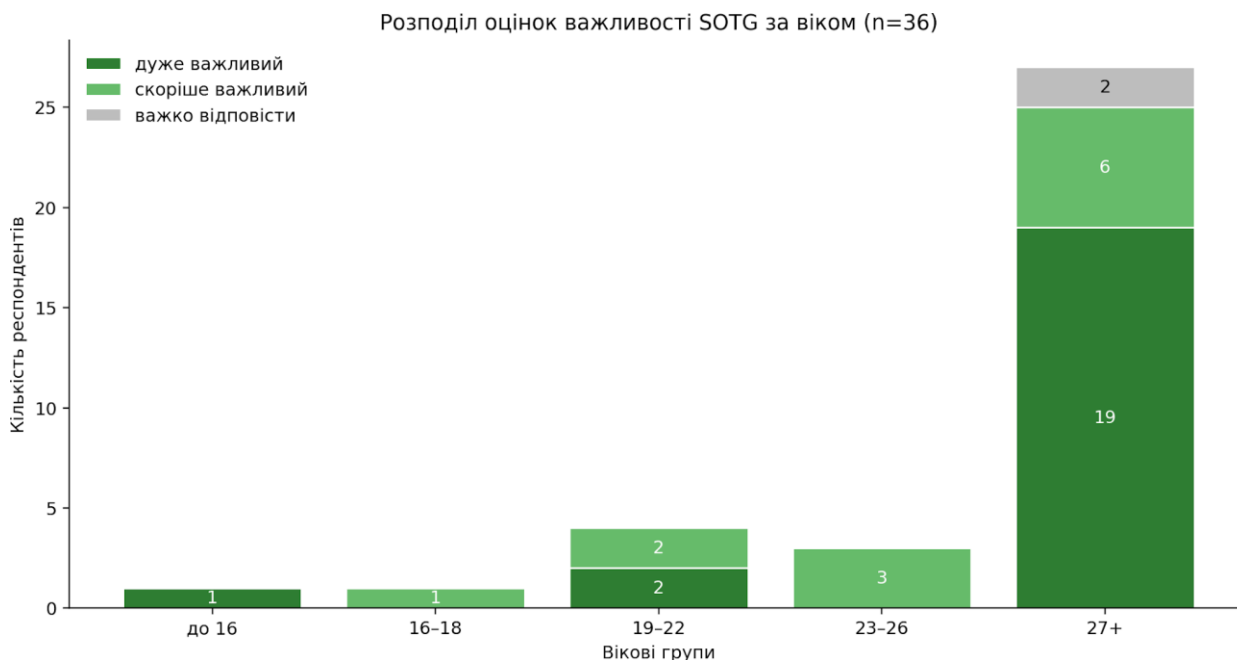

Рис. 3.1. Розподіл оцінок важливості принципу “Дух гри” за віком респондентів

Крім того, 35 осіб (97,2%) зазначили, що принцип “Дух гри” впливає на поведінку гравців під час гри: 21 респондент (58,3%) обрав варіант “так, значною мірою”, а 14 осіб (38,9%) – “скоріше так”. Тобто навіть за наявності окремих критичних зауваг переважна більшість опитаних визнає практичний вплив цього принципу на поведінкові прояви спортсменів.

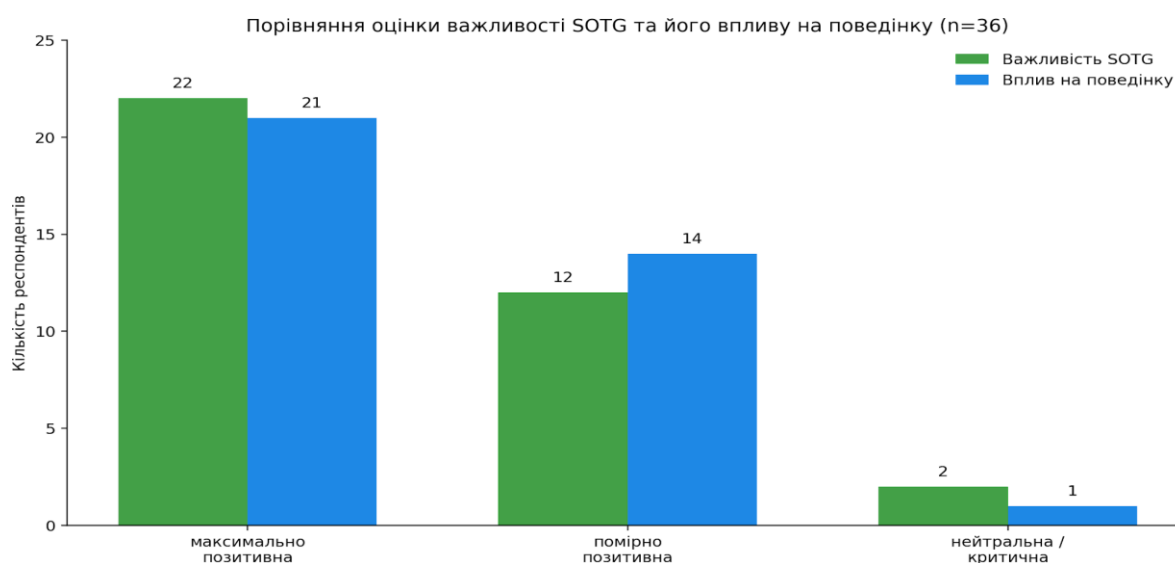

Рис. 3.2. Порівняння оцінки важливості принципу “Дух гри” та його впливу на поведінку гравців

Разом із тим відповіді на запитання про відсутність суддів і підвищення відповідальності гравців виявили дещо стриманішу позицію: лише 26 осіб (72,2%) обрали варіанти “так” або “скоріше так”, тоді як решта висловили сумнів або заперечення. Це свідчить про те, що гравці загалом підтримують ідею самосуддівства, але не вважають її автоматичною гарантією відповідальної поведінки всіх учасників гри.

Співвідношення між оцінкою важливості принципу “Дух гри” і оцінкою його фактичного впливу на поведінку гравців подано на рис. 3.2.

3.2. Аналіз проявів чесності, відповідальності, поваги та самоконтролю у змагальній діяльності

Аналіз блоку запитань, присвячених впливу принципу “Дух гри” на окремі прояви доброчесності, засвідчив стійко позитивну оцінку цього принципу.

Зокрема, 31 особа (86,1%) вважає, що принцип “Дух гри” сприяє чесному дотриманню правил, 33 особи (91,7%) пов’язують його з формуванням відповідальності за власні дії під час гри, а 32 особи (88,9%) відзначають його позитивний вплив на повагу до суперника. Дещо стриманішими, але також переважно позитивними, є оцінки самоконтролю: 29 осіб (80,6%) вказали, що принцип “Дух гри” допомагає зберігати самоконтроль у спірних ситуаціях. Щодо забезпечення справедливої та чесної гри позитивно висловилися 33 особи (91,7%).

Для наочнішого порівняння окремих поведінкових проявів ці результати узагальнено в табл. 3.2 та на рис. 3.3.

Як видно з таблиці, найвищі частки позитивних оцінок стосуються відповідальності за власні дії та справедливої гри. Дещо нижчим є показник самоконтролю в спірних ситуаціях, що свідчить про більшу складність емоційної саморегуляції порівняно з прийняттям загальних етичних норм.

Таблиця 3.2.

Позитивні оцінки впливу принципу “Дух гри” на окремі прояви доброчесності

Поведінковий прояв	Позитивні відповіді, осіб	Частка, %	Ранг
Відповідальність за власні дії під час гри	33	91,7	1–2
Справедлива та чесна гра	33	91,7	1–2
Повага до суперника	32	88,9	3
Чесне дотримання правил	31	86,1	4
Самоконтроль у спірних ситуаціях	29	80,6	5

Отримані відповіді дають підстави вважати, що для більшості респондентів принцип “Дух гри” асоціюється насамперед із формуванням етичних механізмів регуляції поведінки. Найчастіше серед якостей, які, на думку гравців, найбільше формуються завдяки цьому принципу, називалися справедливість – 27 згадок, чесність – 26 згадок, повага – 24 згадки, відповідальність – 20 згадок, самоконтроль – 19 згадок і командна взаємодія – 17 згадок. Такий розподіл дає підстави стверджувати, що респонденти сприймають принцип “Дух гри” не лише як сукупність формальних норм, а як цілісну систему етичних орієнтирів, що впливає на стиль комунікації, спосіб прийняття рішень і характер змагальної взаємодії.

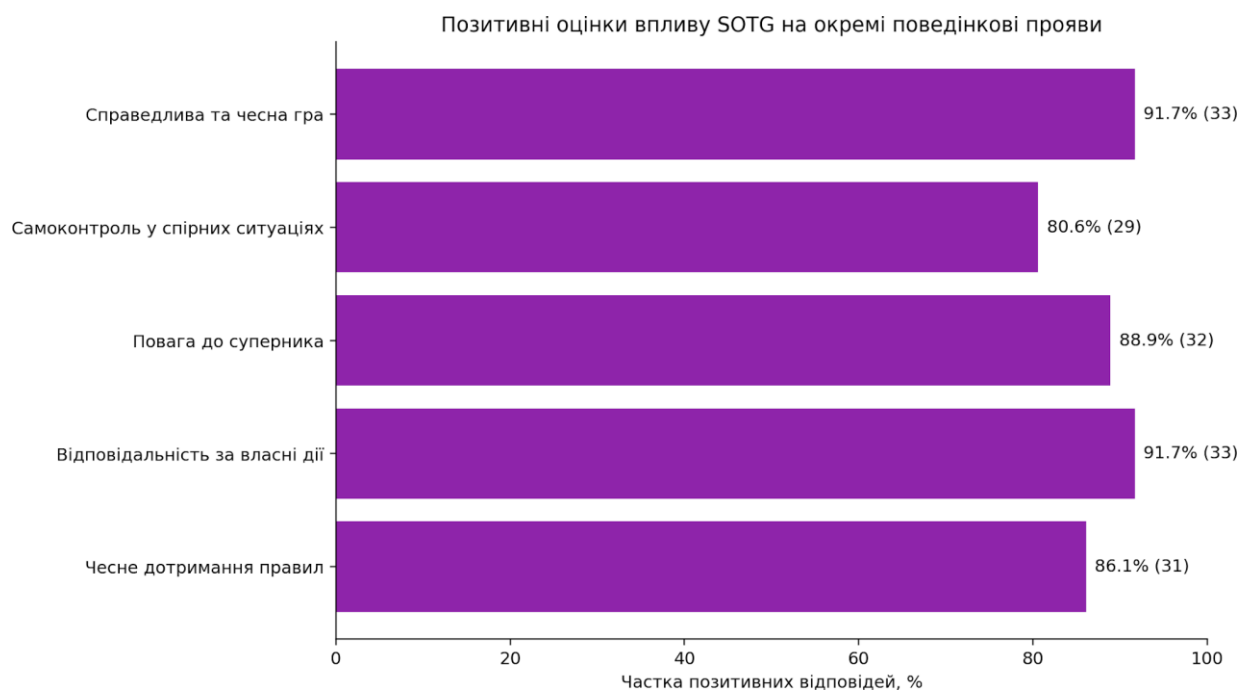

Рис. 3.3. Частка позитивних оцінок впливу принципу “Дух гри” на окремі поведінкові прояви

Візуалізацію розподілу відповідей щодо якостей, які найбільше формуються завдяки принципу “Дух гри”, подано на рис. 3.4

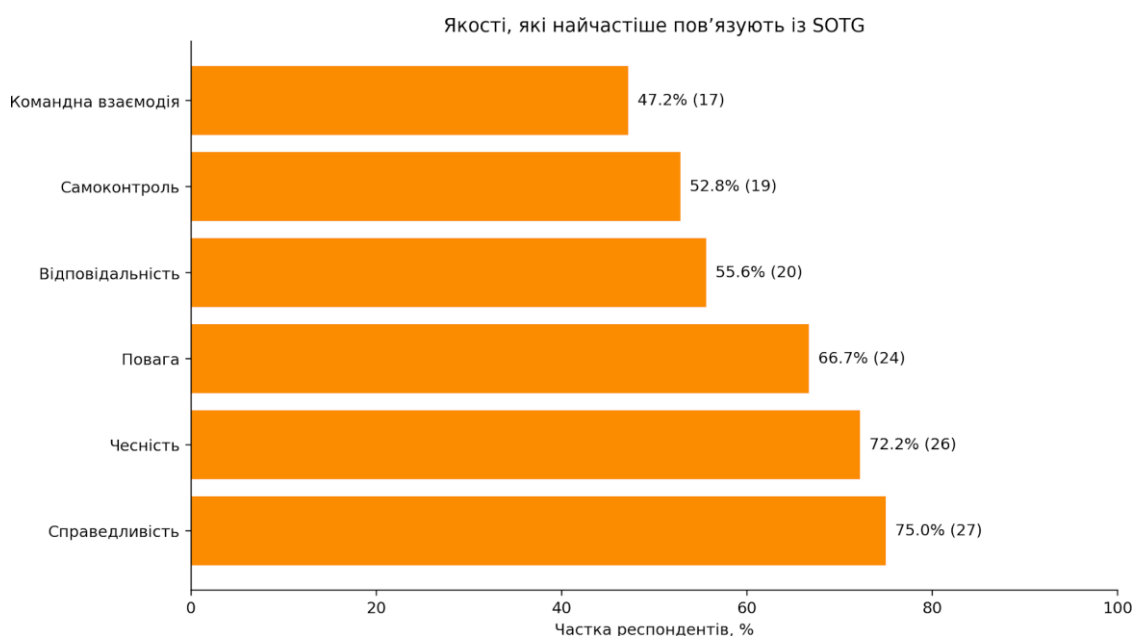

Рис. 3.4. Якості, які респонденти найчастіше пов’язують із впливом принципу “Дух гри”

Особливо показовим є те, що перелічені якості фактично утворюють

ядро доброчесної поведінки спортсмена. Чесність, відповідальність, повага, справедливість і самоконтроль виступають не розрізненими рисами, а взаємопов'язаними складниками доброчесності у змагальній діяльності. Результати анкетування дають підстави стверджувати, що принцип “Дух гри” у сприйнятті більшості опитаних сприяє формуванню доброчесності саме через розвиток цих морально-етичних якостей.

Окремо було зіставлено тривалість ігрового досвіду та оцінку впливу принципу “Дух гри” на поведінку гравців під час гри (табл. 3.3, рис. 3.5).

Таблиця 3.3.

Співвідношення ігрового стажу та оцінки впливу принципу “Дух гри” на поведінку гравців

Ігровий стаж	Так, значно ю мірою	Скоріше так	Скоріше ні	Разом
менше 1 року	3 (75,0%)	1 (25,0%)	0 (0,0%)	4
1–2 роки	2 (50,0%)	1 (25,0%)	1 (25,0%)	4
3–5 років	2 (28,6%)	5 (71,4%)	0 (0,0%)	7
більше 5 років	14 (66,7%)	7 (33,3%)	0 (0,0%)	21

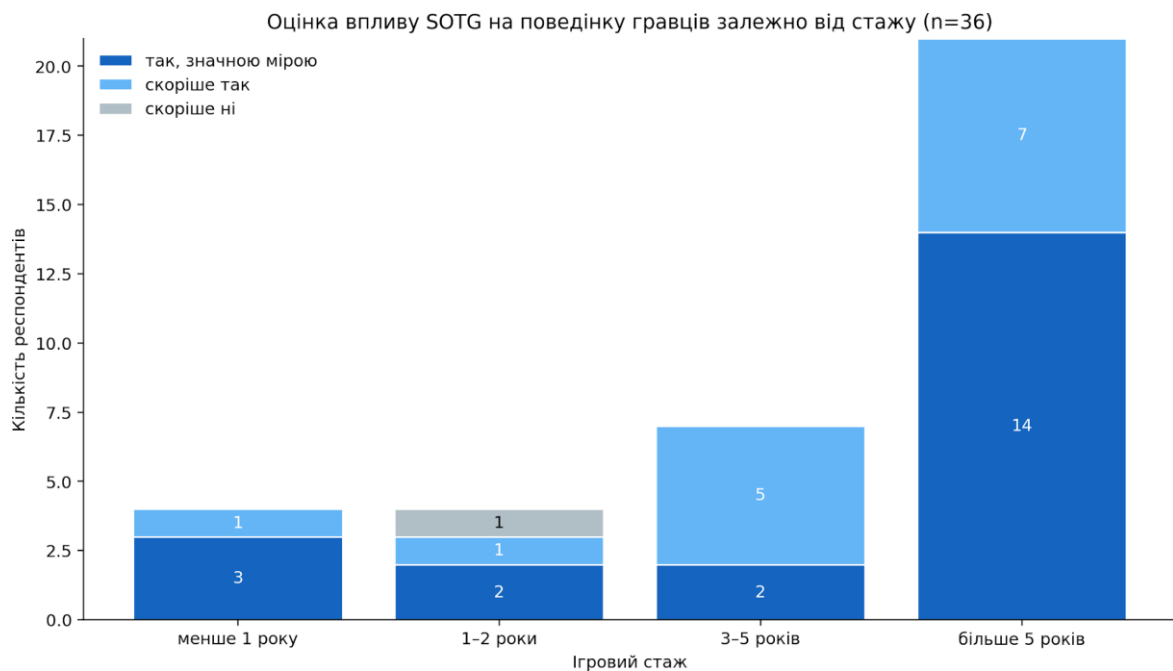

Рис. 3.5. Оцінка впливу принципу “Дух гри” на поведінку гравців залежно від ігрового стажу

Таблиця свідчить, що позитивне ставлення до принципу “Дух гри” характерне для всіх груп за ігровим стажем, однак ступінь вираженості цих оцінок відрізняється. У більш досвідчених гравців частіше з’являються стриманіші формулювання, що вказує на більш реалістичне сприйняття практичної дії цього принципу.

Якісний аналіз відкритих відповідей показав, що позитивне ставлення до принципу “Дух гри” поєднується у респондентів із критичним осмисленням меж його практичного впливу. У висловлюваннях гравців простежується думка про те, що реальна дієвість цього принципу залежить не лише від знання правил, а й від конкретного спортсмена, його досвіду, рівня відповідальності, готовності до чесної гри та здатності зберігати самоконтроль у напружених змагальних умовах. Інакше кажучи, принцип “Дух гри” визнається важливим етичним орієнтиром, але не сприймається як автоматично дієвий механізм у будь-якій ситуації.

У змісті відкритих відповідей чітко окреслюються кілька якісно значущих смислових ліній. По-перше, принцип “Дух гри” розглядається як моральна основа алтимат фризбі, пов’язана з чесністю, відповідальністю,

повагою та справедливою грою. По-друге, респонденти наголошують на контекстній залежності цього принципу: його практична сила може послаблюватися під тиском результату, емоційної напруги, індивідуальних рис спортсменів, неоднакового розуміння правил і самого духу гри. По-третє, у відповідях виявлено важливу роль командної культури: за відсутності спільних норм комунікації та відповідальності самосуддівство може ставати не лише простором добросчесної саморегуляції, а й джерелом конфліктів.

Узагальнення основних смислових ліній відкритих відповідей подано в табл. 3.4.

Табл. 3.4: Основні смислові лінії відкритих відповідей респондентів

Смислова лінія	Зміст відповідей	Практичне значення
Етичний і регулятивний вплив	Принцип “Дух гри” спонукає до чесності, відповідальності, уважнішого ставлення до власних дій та стриманішої поведінки на полі.	Підтверджує, що дух гри сприймається як поведінковий регулятор, а не лише як формальна декларація.
Комунікація і самоконтроль	У відповідях акцентовано необхідність спокійного діалогу, уміння вислухати суперника і контролювати емоції.	Вказує на доцільність розвитку комунікативних навичок у навчально-тренувальному процесі.
Контекстна залежність	Частина гравців наголошує, що за високої ціни	Підкреслює, що ефективність принципу залежить від

	результату, емоційної напруги чи різного розуміння правил вплив принципу “Дух гри” може послаблюватися.	конкретних умов гри та особистісної зрілості учасників.
Командна культура і роль лідерів	Згадується значення капітана, відповідального за підтримання духу гри, післяігрових обговорень та спільних норм комунікації.	Показує, що практичне втілення принципу “Дух гри” потребує підтримки на рівні внутрішньокорпоративної культури.

Особливо показовим є те, що більш досвідчені гравці не заперечують значущості принципу “Дух гри”, а радше оцінюють його практичне втілення більш диференційовано й критично. Якщо менш досвідчені респонденти частіше обирають категоричні позитивні оцінки, то серед гравців зі стажем 3–5 років і більше помітно частіше трапляються обережніші або критичні формулювання. Це дає підстави сформулювати один із центральних якісних висновків дослідження: зі зростанням ігрового досвіду ставлення до принципу “Дух гри” стає менш декларативним і більш реалістичним, а розрив між його високим нормативним статусом і складністю практичної реалізації усвідомлюється виразніше.

3.3. Узагальнення результатів дослідження

Узагальнення результатів анкетування показує, що принцип “Дух гри” має для опитаних не символічне, а практичне значення. Із 36 респондентів 34 особи (94,4%) вважають його важливим або дуже важливим для алтимат

фрізбі, а 35 осіб (97,2%) зазначають, що він впливає на поведінку гравців під час гри. Це дає підстави говорити про високий нормативний статус цього принципу в середовищі опитаних спортсменів.

Разом із тим результати дослідження показують, що респонденти оцінюють вплив принципу “Дух гри” не однаково за всіма поведінковими проявами. Найвищі позитивні оцінки стосуються відповідальності за власні дії та справедливої гри, дещо нижчі – поваги до суперника й чесного дотримання правил, а найнижчий показник стосується самоконтролю в спірних ситуаціях. Це свідчить, що опитані досить впевнено пов’язують дух гри з етичними нормами поведінки, але стриманіше оцінюють його здатність автоматично забезпечувати емоційну врівноваженість у конфлікті.

Важливим результатом є і те, що оцінка практичного впливу принципу “Дух гри” змінюється залежно від досвіду гравців. Менш досвідчені респонденти частіше дають максимально позитивні відповіді, тоді як у більш досвідчених учасників помітніша схильність до стриманіших оцінок. Відкриті відповіді підтверджують, що реальна дієвість цього принципу залежить від особистої відповідальності гравців, командної культури, якості комунікації та конкретного змагального контексту.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі здійснено кількісний і якісний аналіз відповідей 36 гравців алтимат фрізбі щодо їхнього ставлення до принципу “Дух гри”. Отримані результати показали, що переважна більшість опитаних добре знайома з цим принципом, визнає його важливим для алтимат фрізбі та пов’язує з реальним впливом на поведінку спортсменів під час гри. Це свідчить про те, що в середовищі респондентів дух гри сприймається не як формальне доповнення до правил, а як одна з провідних норм змагальної взаємодії.

Кількісний аналіз відповідей дав змогу встановити, що найсильніше

респонденти пов'язують принцип “Дух гри” з відповідальністю за власні дії, справедливою грою, повагою до суперника та чесним дотриманням правил. Позитивні оцінки самоконтролю також переважають, однак саме цей показник виявився найнижчим серед досліджуваних проявів. Такий результат є важливим, оскільки показує: учасники опитування визнають значний виховний потенціал духу гри, але водночас розуміють, що в напружених і конфліктних ситуаціях однієї лише декларативної згоди з цим принципом недостатньо.

Якісний аналіз відкритих відповідей доповнив кількісні показники й дав змогу глибше зрозуміти межі практичної дії принципу “Дух гри”. Респонденти найчастіше пов'язували його з чесністю, відповідальністю, повагою, справедливістю та культурою спілкування. У відповідях неодноразово підкреслювалося, що реальна ефективність цього принципу залежить від зрілості конкретного гравця, рівня його самоконтролю, ролі капітана, внутрішньокомандних норм і загальної атмосфери змагання. Отримані дані показують, що дух гри розглядається не як автоматичний механізм, а як ціннісний орієнтир, який потребує щоденного підтримання в тренувальній і змагальній практиці.

Показово також, що зі зростанням ігрового стажу оцінки респондентів стають менш категоричними й більш диференційованими. Це не свідчить про зниження значущості принципу “Дух гри”, а радше показує більш реалістичне розуміння умов його втілення. У соціально-педагогічному сенсі результати третього розділу дають підстави розглядати дух гри як важливий інструмент формування відповідальної поведінки, комунікативної культури та морально-етичних якостей спортсменів, ефективність якого залежить від систематичної роботи команди й послідовного підтримання відповідних норм у змагальному середовищі.

ВИСНОВКИ

Теоретичний аналіз науково-методичної літератури показав, що принцип “Дух гри” є однією з базових засад алтимаат фризбі. У цьому виді спорту чесність, відповідальність, повага до суперника, самоконтроль і справедлива гра виступають не додатковими побажаннями, а необхідними умовами змагальної діяльності та самосуддівства.

Для досягнення мети роботи доцільним виявилось поєднання трьох методів: аналізу й узагальнення науково-методичної літератури, соціологічного методу дослідження та методів математичної статистики. Анонімне анкетування 36 гравців дало змогу з’ясувати не абстрактний рівень моральності спортсменів, а їхнє реальне ставлення до принципу “Дух гри” та оцінку його впливу на поведінку в змагальних ситуаціях.

За результатами анкетування встановлено, що принцип “Дух гри” має високий рівень визнання серед респондентів: 94,4% вважають його важливим або дуже важливим, а 97,2% зазначають, що він впливає на поведінку гравців під час гри. Найвищі позитивні оцінки стосуються відповідальності за власні дії та справедливої гри – по 91,7%, дещо нижчі – поваги до суперника (88,9%), чесного дотримання правил (86,1%) і самоконтролю в спірних ситуаціях (80,6%).

Якісний аналіз відкритих відповідей показав, що респонденти пов’язують принцип “Дух гри” насамперед із чесністю, справедливістю, повагою, відповідальністю та культурою спілкування, однак не сприймають його як автоматичну гарантію доброчесної поведінки. Реальна ефективність цього принципу, на думку опитаних, залежить від особистої зрілості гравців, командної культури, ролі лідерів і конкретного змагального контексту.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. У тренувальному процесі доцільно систематично обговорювати принцип “Дух гри”, правила самосуддівства та типові помилки комунікації в спірних ігрових ситуаціях.
2. Після тренувань і матчів варто проводити короткий розбір конфліктних або неоднозначних епізодів, щоб формувати навички аргументованого висловлення позиції, уважного слухання опонента та контролю емоційних реакцій.
3. Капітанам і неформальним лідерам команд слід підтримувати внутрішньокорпоративну культуру відповідальності, демонструвати особистий приклад коректної поведінки й допомагати новим гравцям засвоювати норми чесної взаємодії.
4. Організаторам змагань доцільно поєднувати оцінювання духу гри з короткими роз’ясненнями перед турнірами та узагальненим зворотним зв’язком після матчів, щоб підсилювати виховний і регулятивний потенціал цього принципу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Assessing ethical behavior and self-control in elite ultimate championships: a cross-sectional study using the spirit of the game scoring system / J. P. Amoroso, L. Coelho, R. A. Boulton [та ін.]. *Frontiers in Sports and Active Living*. 2024. Т. 6. Ст. 1297821. DOI: 10.3389/fspor.2024.1297821.
2. Boardley I. D., Kavussanu M. Moral disengagement in sport. *International Review of Sport and Exercise Psychology*. 2011. Т. 4, № 2. С. 93–108. DOI: 10.1080/1750984X.2011.570361.
3. Crocket H. Foucault, Flying Discs and Calling Fouls: Ascetic Practices of the Self in Ultimate Frisbee. *Sociology of Sport Journal*. 2015. Т. 32, № 1. С. 89–105. DOI: 10.1123/ssj.2013-0039.
4. De Waegeneer E., Willem A. Conceptualizations of Fair Play: A Factorial Survey Study of Moral Judgments by Badminton Players. *Ethics & Behavior*. 2016. Т. 26, № 4. С. 312–329. DOI: 10.1080/10508422.2015.1019071.
5. Content Knowledge for Teaching Ultimate Frisbee in Middle and High School / T. Dehandschutter, K. Vanluyten, H. Leysen [та ін.]. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*. 2025. Т. 96, № 8. С. 22–30. DOI: 10.1080/07303084.2025.2533147.
6. Fajardo Pulido D., Lystad R. P. Epidemiology of Injuries in Ultimate (Frisbee): A Systematic Review. *Sports*. 2020. Т. 8, № 12. Ст. 168. DOI: 10.3390/sports8120168.
7. Fair play in sport: the Brazilian pedagogical construction of antidoping as a civilizing element / D. G. Vasques, F. P. Mariante Neto, M. P. Stigger. *Sport in Society*. 2024. Т. 27, № 7. С. 1057–1073. DOI: 10.1080/17430437.2023.2286014.
8. García-Grimau E., De la Vega R., Casado A. Moral Disengagement, Social Norms, and Motivational Profiles Influence Attitudes Toward Doping Among Spanish Athletics Coaches. *Frontiers in Sports and Active Living*. 2022. Т. 4. Ст. 842959. DOI: 10.3389/fspor.2022.842959.
9. Griggs G. “Just a sport made up in a car park?”: the “soft” landscape of

- Ultimate Frisbee. *Social & Cultural Geography*. 2009. T. 10, № 7. C. 757–770. DOI: 10.1080/14649360903205124.
10. Griggs G. “This must be the only sport in the world where most of the players don’t know the rules”: operationalizing self-refereeing and the spirit of the game in UK Ultimate Frisbee. *Sport in Society*. 2011. T. 14, № 1. C. 97–110. DOI: 10.1080/17430437.2011.530013.
 11. Griggs G. “When a ball dreams, it dreams it’s a Frisbee”: the emergence of aesthetic appreciation within Ultimate Frisbee. *Sport in Society*. 2009. T. 12, № 10. C. 1317–1326. DOI: 10.1080/17430430903204827.
 12. Gürpınar B., Sarı I., Yıldırım H. Perceived coach-created empowering and disempowering motivational climate and moral behaviour in sport: mediating role of moral disengagement. *Journal of Sports Sciences*. 2023. T. 41, № 9. C. 820–832. DOI: 10.1080/02640414.2023.2240614.
 13. Krustup P., Mohr M. Physical Demands in Competitive Ultimate Frisbee. *Journal of Strength and Conditioning Research*. 2015. T. 29, № 12. C. 3386–3391. DOI: 10.1519/JSC.0000000000000989.
 14. Liu C., Qu G., Gao R. Defining sports moral character and clarifying its related concepts. *Frontiers in Sports and Active Living*. 2023. T. 5. Ст. 1101377. DOI: 10.3389/fspor.2023.1101377.
 15. Madueno M. C., Kean C. O., Scanlan A. T. The sex-specific internal and external demands imposed on players during Ultimate Frisbee game-play. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*. 2017. T. 57, № 11. C. 1407–1414. DOI: 10.23736/S0022-4707.17.07030-X.
 16. Pedagogical Models in Alternative Invasion Team Sports: A Systematic Review / O. Calle, A. Antúnez, S. J. Ibáñez, S. Feu. *Sustainability*. 2023. T. 15, № 18. Ст. 13465. DOI: 10.3390/su151813465.
 17. Physical, Physiological, and Technical Demands in Ultimate Frisbee Small-Sided Games: Influence of Pitch Size / M. Kajiki, Y. Yamashita, R. Inada, T. Matsumoto. *Sports*. 2021. T. 9, № 8. Ст. 104. DOI: 10.3390/sports9080104.
 18. Physiological and Fatigue Responses Associated With Male and Mixed-

Gender Ultimate Frisbee Game Play / A. T. Scanlan, C. O. Kean, B. J. Humphries, V. J. Dalbo. *Journal of Strength and Conditioning Research*. 2015. T. 29, № 9. С. 2600–2607. DOI: 10.1519/JSC.0000000000000900.

19. Portillo J., Abián P., Bravo-Sánchez A., Dorado-Suárez A., Abián-Vicén J. Effects of the Comprehensive and Technical Models of Sports Teaching in Secondary School Students. *Sustainability*. 2023. T. 15, № 8. Ст. 6752. DOI: 10.3390/su15086752.

20. Robertson J., Constandt B. Moral disengagement and sport integrity: identifying and mitigating integrity breaches in sport management. *European Sport Management Quarterly*. 2021. T. 21, № 5. С. 714–730. DOI: 10.1080/16184742.2021.1945122.

21. Robbins B. “That’s cheap.” The Rational Invocation of Norms, Practices, and an Ethos in Ultimate Frisbee. *Journal of Sport & Social Issues*. 2004. T. 28, № 3. С. 314–337. DOI: 10.1177/0193723504266992.

22. Sandvik M. R. “Fair Play” as a Larger Loyalty: The Case of Anti-Doping. *Sport, Ethics and Philosophy*. 2021. T. 15, № 2. С. 185–198. DOI: 10.1080/17511321.2020.1740308.

23. Spencer-Cavaliere N., Kingsley B. C., Gotwals J. K. Ethic of care and the competitive Ultimate Frisbee playing experiences of young women. *Leisure Studies*. 2015. T. 36, № 3. С. 329–340. DOI: 10.1080/02614367.2015.1105859.

24. Spirit of the Game / World Flying Disc Federation. URL: <https://wfdf.sport/spirit-of-the-game/> (дата звернення: 17.04.2026).

25. Teamwork: A Systematic Review of Implications From Psychosocial Constructs for Research and Practice in the Performance of Ultimate Frisbee Games / J. P. Amoroso, R. Rebelo-Gonçalves, R. Antunes [та ін.]. *Frontiers in Psychology*. 2021. T. 12. Ст. 712904. DOI: 10.3389/fpsyg.2021.712904.

26. Teamwork, Spirit of the Game and Communication: A Review of Implications from Sociological Constructs for Research and Practice in Ultimate Frisbee Games / J. P. Amoroso, J. Coakley, R. Rebelo-Gonçalves [та ін.]. *Social Sciences*. 2021. T. 10, № 8. Ст. 300. DOI: 10.3390/socsci10080300.

27. Ultimate Frisbee Players: Characteristics according to Their Competitive Level and Spirit of the Game / J. P. Amoroso, J. Valente-Dos-Santos, G. E. Furtado [та ін.]. *Sports*. 2022. Т. 10, № 12. Ст. 197. DOI: 10.3390/sports10120197.
28. WFDF releases the 2019 Spirit of the Game Scores by country / World Flying Disc Federation. URL: <https://wfdf.sport/2019/12/wfdf-releases-the-2019-spirit-of-the-game-scores-by-country/> (дата звернення: 17.04.2026).
29. WFDF Rules of Ultimate 2025–2028: Official Version effective 2025-01-01 / World Flying Disc Federation. URL: <https://rules.wfdf.sport/wp-content/uploads/2024/12/WFDF-Rules-of-Ultimate-2025-2028.pdf> (дата звернення: 17.04.2026).
30. Форма оцінювання духу гри, що використовується на змаганнях з алтимат фризбі в Україні. URL: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeZYaWk0Q087noBASynVMwucodQW6CdV1qV70JEIYRuS3K62Q/viewform> (дата звернення: 17.04.2026).

ДОДАТКИ

Додаток А. Анкета для гравців алтимат фризбі

Примітка. У додатку відтворено фактичну структуру електронної анкети, за якою було отримано 36 відповідей. Формулювання питань подано відповідно до заголовків полів у масиві відповідей та у файлі у форматі ПДФ.

Блок 1. Загальні відомості та первинне сприйняття принципу “Дух гри”

1. Ваша стать. *(закрите питання)*
2. Ваш вік. *(закрите питання)*
3. Скільки років Ви граєте в алтимат фризбі. *(закрите питання)*
4. Як часто Ви берете участь у змаганнях. *(закрите питання)*
5. Чи знайомі Ви з принципом “Дух гри”. *(закрите питання)*
6. Наскільки важливим є принцип “Дух гри” в алтимат фризбі. *(закрите питання)*

Блок 2. Оцінка впливу принципу “Дух гри” на поведінку гравців

7. Чи впливає принцип “Дух гри” на поведінку гравців під час гри. *(закрите питання)*
8. Чи сприяє відсутність суддів більшій відповідальності гравців. *(закрите питання)*
9. Чи сприяє принцип “Дух гри” чесному дотриманню правил. *(закрите питання)*
10. Чи формує принцип “Дух гри” відповідальність за власні дії під час гри. *(закрите питання)*
11. Чи сприяє принцип “Дух гри” повазі до суперника. *(закрите питання)*
12. Чи допомагає принцип “Дух гри” зберігати самоконтроль у спірних ситуаціях. *(закрите питання)*
13. Чи сприяє принцип “Дух гри” справедливій та чесній грі. *(закрите питання)*

Блок 3. Узагальнювальні питання

14. Які якості, на Вашу думку, найбільше формуються завдяки принципу “Дух гри”. *(питання з можливістю вибору кількох варіантів)*
15. Як саме, на Вашу думку, принцип “Дух гри” впливає на поведінку гравців. *(відкрите питання)*